

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ДОНБАСУ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ДОНЕЧЧИНИ

1

ТОМ

А•Б•В

ДОНЕЦЬК•ВИДАВНИЦТВО•ПРОМІНЬ•2013

УДК 94(477.62)(031)
ББК 63.3(4УКР)я20
Е64

Е64 ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ДОНЕЧЧИНИ. / Під редакцією д.і.н., проф. П.В. Доброва. –
Донецьк: ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «ПРОМІНЬ», 2013. –
440 с., іл. кольорові, ч/б.

ISBN 978-966-2008-01-2

В «Енциклопедії Донеччини» в довідково-інформативній формі подані славетні сторінки історії Донеччини.

У виданні зосереджено відомості про людей, які зробили помітний внесок у розвиток регіону на різних етапах його становлення: підприємців, діячів культури, освіти. Інформується про видатних осіб, які жили в різні часи та живуть зараз, уславляючи Донеччину своєю працею та звершеннями. Вміщено біографії державних, політичних, громадських, релігійних діячів, полководців, героїв війн, космонавтів, письменників і художників, скульпторів і композиторів, артистів і мандрівників, вчених і конструкторів.

Окремі статті присвячені історичним подіям, які стали віхами в розвитку України та нашого регіону. Мається інформація про населені пункти Донеччини, промислові та інші підприємства краю, окремі виробничі об'єднання, різного роду організації та установи, особливості їхнього розвитку на різних історичних етапах. Увага надається географічним і топонімічним термінам, місцевим назвам окремих поселень та відповідним історичним змінам, що відбулися в цих назвах.

Енциклопедія насичена багатим ілюстративним матеріалом.

Видання адресоване широкому колу читачів, буде корисним вчителям загальноосвітніх шкіл, викладачам вищих навчальних закладів, школярам, студентам, краєзнавцям та всім, хто цікавиться історією рідного краю.

УДК 94(477.62)(031)
ББК 63.3(4УКР)я20

*Автор проекту «Енциклопедія Донеччини» і керівник авторського колективу –
Петро Васильович ДОБРОВ,
декан історичного факультету, завідувач кафедри історії України
Донецького національного університету,
доктор історичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України*

Редакційна колегія:

*голова колегії – ДОБРОВ П.В.
заступники голови колегії – ГРИДІНА І.М., СТЯЖКІНА О.В.
відповідальний секретар – НІКОЛЬСЬКИЙ В.М.
члени колегії – АНДРОСОВА С.Л., ГРИДІН А.М., ДМИТРІЄВА Н.Х.,
ДОБРОВ Е.В., КУЗІНА К.В., ЛЮДОРОВСЬКА Т.Ю.,
ПИЛИПЕНКО Д.В.*

ISBN 978-966-2008-01-2

© Автор-упорядник Добров П.В., 2013
© ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «ПРОМІНЬ», 2013

АБАКУМОВ Єгор Трохимович (1895–1953) – видатний керівник вугільної пром-сті. Н. 05.03.1895 р. у м. Юзівці. З 1907 р. прац. на шахтах Донбасу. Чл. ВКП(б) з 1918 р. Активний учасник громадянської війни 1918–1920 рр. і встановлення радянської влади в Донбасі. З 1920 р. на керівній роботі у вугільній пром-сті УСРР і Сахаліну. У 1930 р. закінчив Московський гірничий ін-т. У 1930 р. був призначений заст. нач. «Метроробуду», одночасно з 1938 до 1947 рр. – нач. «Головшахтобуду». З 1939 р. – перший заст. наркома вугільної пром-сті. У роки Великої Вітчизняної війни керував розробкою ~~методів~~ щодо збільшення видобування коксівного вугілля у ~~Донбасі~~ та Караганді. Після війни займався відбудовою шахт Донбасу. З 1949 р. працював заступ. міністра вугільної пром-сті СРСР. Депутат Верховної Ради СРСР 1-го та 2-го скликань. Автор багатьох винаходів та методів роботи: прискореного проведення підготовчих виробіток на горизонтальних пластах, методів проходки стовбурів шахт, тунелів метро гірничого комбайну та ін. У 1947 р. отримав Сталінську премію за роботи з удосконалення та впровадження щитового методу проходки тунелів московського метро. Помер у Москві 30.10.1953 р. На його честь названа шахта «Петрово-Лідівка», Рутченківський гірничий технікум, селище в Донецькому регіоні та вулиця в Москві.

Дж. та літ.: Абакумов Єгор Трохимович // Горная энциклопедия. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mining-enc.ru/a/abakumov-egor-trofimovich>.

Ю.Є. Шумейко

АБАКУМОВА ШАХТА (шахта ім. Є.Т. Абакумова, ДП «Донецька енергетична вугільна компанія») – вугільне підпр-во. Будівництво було розпочато у 1931 р. Напередодні Великої Вітчизняної війни шахта була готова до експлуатації. Утім, лише в 1945 р. розпочала свою роботу (1-а черга, гор. 204 м). У 1959 р. шахта вийшла на проектну потужність 1500 тис. т вугілля/рік. У межах існуючих кордонів шахтного поля промислові запаси вугілля складають 84 млн т вугілля марок Д, ДГ, Г, Ж. Основними споживачами продукції підприємства є Бурштинська ТЕС, Вуглегірська ТЕС. На шахті працюють понад 1200 осіб.

Дж: Золотой фонд Донбасса. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gold.dn.ua/catalog/5/16839/>.

Н.М. Касьянова

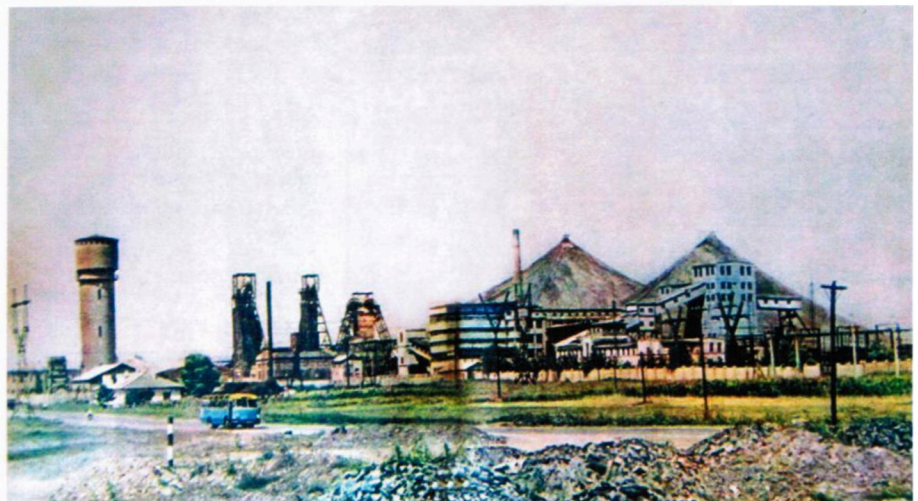
АБАШЕВСЬКА КУЛЬТУРА (доно-волзька) – одна з культур абашевської спільноти, що існувала протягом 2000–1750 рр. до Р.Х. в лісостеповій зоні Доно-Волзького регіону. З'явилася на північно-східних теренах лівобережного українського лісостепу, зокрема в басейні Сіверського Дінця на пізньому етапі свого розвитку в результаті міграції населення з Середньої Донщини. Перші поселенські пам'ятки виявлено в 1960-х рр. (М.М. Чередниченко, Т.О. Шаповалов), а поховальні пам'ятки – в 1970-х рр. (С.Н. Братченко, Я.П. Гершкович). У подальшому досліджувалися С.С. Березанською, Р.О. Литвиненком, С.М. Санжаровим.

На Сіверськодонецьчині відкрито близько двох десятків

Є.Т. Абакумов

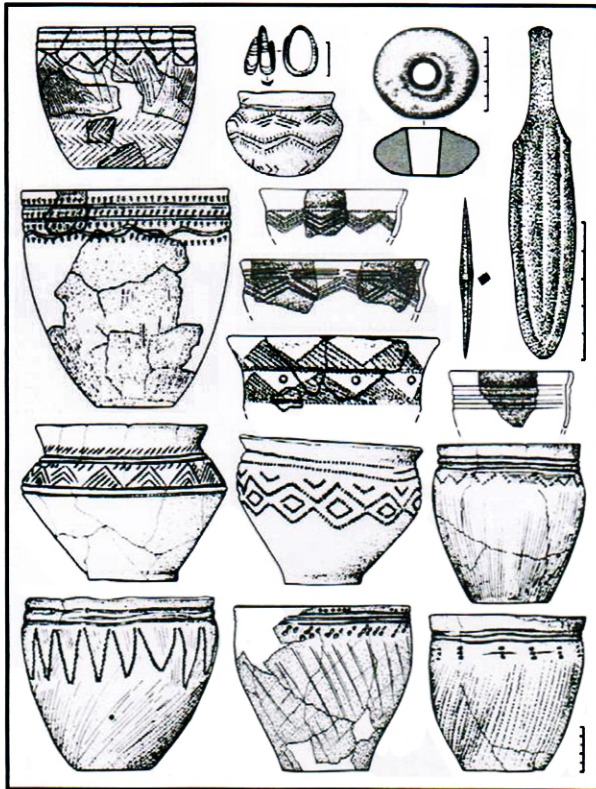
Шахта ім. Є.Т. Абакумова

поселень А.к., серед яких найбільш значущими є Альошин Струмок, Іллічівка, Капітанове I, II, Клешня II-1, Кругле Озеро, Надтерасне, Олександрія, Перебійне озеро, Проказине, Серебрянське, Черепахове, Черникове озеро, Шмільове. Досліджено близько півтора десятка поховань А.к. – переважно впускні в давні кургани, здійснені в ямах з дерев'яним перекриттям; небіжчиків укладали на лівому боці головою до півночі; супроводжували глиняним посудом – дзвіноподібними горщиками і банками, бронзовими ножами, жолобчастими скроневиими підвісками, ромбічними пасовими пряжками.

Населення А.к. займалося осілим скотарством, різними промислами і ремеслами, серед яких виділяється металообробка. Абашевські племена знали кінну бойову колісницю, застосування якої дозволило їм швидко просунутися на Донеччину, витиснувши звідси, а частково й асимілювавши, місцеве населення

Абашевська культура

пізньої бабинської культури. Історична доля А.к. пов'язана з покровською зрубною культурою. Людність доно-волзької А.к. ототожнюється з індоарійською етнічною спільнотою.

Лит.: Березанская С.С. Абашевская культура на Украине // Межплеменные связи эпохи бронзы на Украине. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 26–37; Гершкович Я.П. Абашевские погребения в бассейне Северского Донца // Археологические исследования на Украине в 1978–1979 гг. – Днепропетровск, 1980. – С. 64–65; Литвиненко Р.А. Была ли абашевская культура на Украине? // Доно-Донецкий регион в эпоху средней и поздней бронзы. – Воронеж: ВорГУ, 1998. – С. 90–100; Санжаров С.Н. Абашевская керамика поселений Северского Донца и проблемы ее интерпретации // На пошану Софії Станіславівни Березанської. – К.: Шлях, 2005. – С. 157–176.

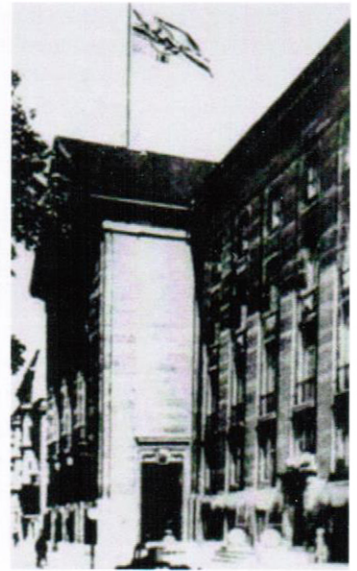
Р.О. Литвиненко

АБАШКІН Володимир Дмитрович – Герой Соціалістичної Праці. Н. 10.02.1935 р. Отримав середню освіту. Працював монтажником, бригадиром монтажників тресту «Донбасстальконструкція». Звання Героя Соцпраці присвоєне Указом ПВР від 26.12.1967 р. за успіхи у будівництві киснево-конверторного цеху заводу «Азовсталь».

Дж. та літ.: Золотые звезды Донбасса / Состав. И.И. Кулага, В.А. Малаховецкий. – Донецк, 2003.

Авт. гр.

АБВЕР (нім. Abwehr – оборона) – орган військової розвідки та контррозвідки Німеччини. Створений у 1919 р. У 1938 р. реорганізований в Управління розвідки та контррозвідки верховного командування збройних сил фашистської Німеччини. Був одним з інструментів гітлерівської загарбницької політики. У 1935–1944 рр. А. очолював адмірал Канаріс. Функції А.: збір таємної інформації про збройні сили та військово-економічний

Резиденція Абвера

потенціал закордонних країн; забезпечення таємності військових приготувань та раптовості нападу Німеччини, а також успіху «блискавичної війни» шляхом дезорганізації та розвалу тилу країн-об'єктів агресії; боротьба з іноземною агентурою у збройних силах і військовій промисловості Німеччини та ін. Центральний апарат А. складався з трьох основних оперативних підрозділів: 1-й відділ (А-I) займався організацією тотального шпигунства у зарубіжних країнах; 2-й (А-II) проводив диверсійно-терористичну діяльність на території та в тилу військ ворога, для проведення якої мав спец. полк, з 1943 р. – дивізія «Бранденбург»; 3-й (А-III) видав військовою контррозвідкою всередині країни та за кордоном. До системи А. входили органи розвідки та контррозвідки у з'єднаннях та об'єднаннях вермахту. А. також мав розгалужений периферійний апарат, основними ланками якого були спец. відділи – «абверштелле» (АСТ).

З 1939 р. підривною діяльністю проти Радянського Союзу безпосередньо займалися АСТ у Кенігсберзі,